

sindur frá um «Flakavirkis-
skipanina» og «wirevektar-
skipanina».

Vit hava seinastu árin
gjört ilögur uppá fleiri
hundrað milljónir í flakavir-
knaðin í Føroyum, og tað er
einki at ívast í, at hann tek-
niski er millum teir fremstu í
heiminum.

Vit hava ein høgan livifot
her á landi, og ein fyrirtreyt
fyri at kunna uppihalda hesi
støðu er, at vit hava dugna-
ligt fólk og at vit gera nýtslu
av tí hægsta teknikki, sum
finst. Royndir okkara higartil
benda á, at her er eitt saman-
hang. Tað hava t.d. vanligu
verði tey dýrastu og best ú-
gjördu skipini, ið hava givið
bestu úrtøkuna.

Men teknikkurin einsa-
mallur ger tað ikki. Hann
skal nýttast og stýrast rætt
fyri at geva hitt besta úr-
slitið. Í nútímans framleiðslu
er tað ein rugva av faktorum,
sum tilsamans geva eitt úr-
slit, og meira komplicerað
framleiðslan er, verri er at
hava yvirvrit.

Tað, sum hendir á einum
flakavirki, er, at fiskur
verður hagraiddur lutvis við
maskinum og lutvis við hond,
hann verður skorin lutvis við
maskinum og lutvis við hond,
pakkaður og frystur ella salt-
aður og pakkaður. Ein kann
siga tað soleiðis, at heilur
fiskur fer inn í øðrum end-
anum, og tað máast so
burturav í øllum liðum í fram-
leiðsluni, soleiðis at bert eini
30 til 50% — alt eftir hvat
fiskaslag talan er um — koma
út aftur í seinna enda sum
liðug vora.

Tað avgerandi fyri úrslitið
er fyrst og fremst, hvussu
nógvi % koma út sum liðug
vora, men sjálvandi eisini,
hvussu nógvi tíð verður nýtt
tí framleiðsluna, og at ein
framleiðar tær vørur, sum
geva mest.

Størsta týðningin hava
sum nevnt úrtøkurnar, og tað
kann vera so mangt sum ger,
at tær eru lægri, enn tær
kundu verið. Maskinurnar
skulu justerast viðhvørt,
knívarnar slevast og skulu
brinast, og teir brotna
viðhvørt. Ella tað, at tey,
sum leggja fiskin í maskin-
urnar, ikki leggja rætt í. Alt
hetta ber á tað borið, at
minni fæst burturur fiskinum
enn møgult er. Sama er
galdandi í øllum liðum í fram-
leiðsluni: í reinskeringini
kann meira skerast burtur
enn neyðugt er, og í pakking-
ini kann meira verða latið
sum yvirvekt enn neyðugt er.

Halda skil á

Flakavirkisskipan okkara
gongur út uppá at halda skil
á øllum tí, sum hendir í øllum
liðum í framleiðsluni. Vekt-
irnar eru elektroniskar og
tengdar við computerar, sum
sjálvir lesa tær av. T.d.
verður fiskurin vígaður til
hvorja maskinlinju sær, og
líkaleiðis vígaður frá hvørjari
maskinlinju fær fyri hvørt
fiskaslag. Hetta sæst leyp-
andi á einum skermi, sum
visir, hvussu tær ymisku
maskinurnar skera, hvat
úrtøkan er osfr.

Á sama hátt er í reinsker-
ingini, har ein sær, hvussu
hvør einstakur reinskerari
sker.

Hetta gevur møguleikar
fyri at fylgja við alla tíðina og
rætta brek so hvørt, sum tey
koma fyrí.

Nógvar av hesum uppgáv-
um hava virkini framman-
undan í størri og minni mun
roynt at loysa manuelt. Men
tað kann vera talan um nóg-
var túsund skrásetingar ein
dag, og uppgávan er at kalla
oyvirkomiliga at loysa
manuelt, og ta tú ert liðugur
at rokna út, er tilfarið longu í
stóran mun søga og ovseint
er at rætta tað, sum møgu-
liga var skeift í gjár ella
fyrradagin.

Við computeraskipan okk-
ara fæst ein leypandi orien-
tering gjøgnum dagin, og
straks tá dagurin er lokin
fæst ein liðugur roknskapur
frá computeranum, sum
sigur, hvat virkið hevur
vunnið í peningi í dag og,
hvat, ið er hent í øllum liðum í
framleiðsluni, og sum eisini
kann ávisa møgulegar skeiv-
leikar í framleiðsluni og siga,
hvat ein átti at haft gjørt
aðrivi. Soleiðis verður eitt
samskifti millum fólk ið
framleiðsluni go tólið við tí
úrsliti, at vitanin støðugt
veksur.

Einhvør kann siga sær,
hvønn kolossalan týðning
eitt slíkt amboð kann hava,
tá ein veit, at á nógvmu
virkjum fara milljónavirðir
gjøgnum framleiðslutólið ein
dag.

Flakavirki okkara arbeiða
millum 80 og 100.000 tons av
ráfiski um árið. Um ein við
nevni skrásetingum og
betri stýring kann økja
úrtøkuna við bert 2%, so
merkir tað uml. 2.000 tons
meira av lídnari vøru fyri
einar 30–40 milljónir krónur
um árið.

Eg meti hetta als ikki at
vera órealistiskt, og visir
hetta hvønn týðning hetta
arbeiðið kann hava fyri samfel-
ag okkara í hesum tíðum, tá
eitt av okkara størstu vanda-
málum er trott á resursum.

Trolíð og EDV

Eitt annað mál, sum vit eru í
ferð við at loysa er í sam-
bandi við trolfiskiskap.

Frá tí, at trolíð verður
skotið til tað verður halað
aftur, vita menn lítið um,
hvat, ið hendir. Trýstið á wir-
nunum verður mál, og tað er
at kalla einasta skrásetingin
sum fer fram. Er trýstið á
aðrum wirum líka, gevur tað
eina ábending um, at trolíð
gongur sum tað skal.

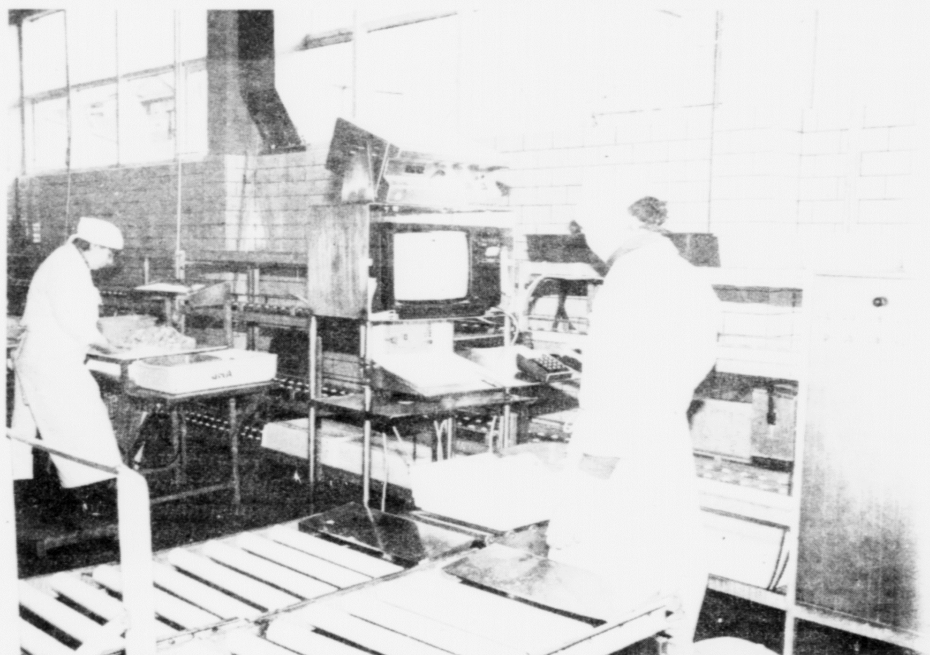
Til at gera hesar mátar,
verða sonevndar wire-vektir
nýttar. Trýstið verður mál
við eini vekt. At víga úti á
sjónum verður ongantíð
neyvt, men tá talan er um
single-trolarar ber tað til við
verandi wirevektum, tí báðar
síður rulla sum kunnugt
nakað líka.

Men tá talan er um partol-
ina, har hvør bátur hevur sín
wire, eru tær ónýttar.

Hetta hava menn vanligu
loyst á tann hátt, at teir lata
skipini — við kei — tuga í
eina vekt, og teir merka sær
so av, hvussu nógvi tons skip-
ini tuga við ymiskari ferð á
motorinum. Og hesar av-
merkingar nýta teir so undir
fiskiskapinum.

Í praksis hendir tað av og
á, at okkurt broytist við
øðrum ella báðum skipunum,
ein spissur fer ella hvat tað
nú kann vera, og so tuga tey
íkkí líka. Hetta forir sjálv-
vandi við sær, at trolíð ikki
stendur sum tað skal, og tí
íkkí fiskar.

Vit hava so í samráð við

veidumenn gjørt eina nýggja
wirevekt sum arbeiðir eftir
nýggjum principum og sum
loysir tað serliga vandamálið
hjá partolarum. Í sambandi
við vektina og annan serligan
elektronikk nýta vit ein
computara við skermi á
brunni. Tólið matar trýstið
hvørt sekund og goymir tær
einstøku skrásetingarnar.

Á skerminum verður vist,
hvat miðalt trýstið hevur verið
síðsta minuttin, síðstu 3 min-
uttirnar osfr, og á henda hátt
fáa vit stóðdir, sum kunnu
samanberast millum skipini.

Fyrsta eintakið av hesum
tolið hevur nú í 2 mánaðir
verið royndarkoyrt umboð á
einum av partolarum okkara
við goðum úrsliti. Tað virkar
eftir ætlan og menn eru væl
nøgdir við tað. Umframi
trýstið faast eisini ymiskir
aðrir upplýsingar. T.d. sæst á
skerminum um trolíð kemur í
botn ella tað skráðnar. Hetta
er sum sagt fyrsta útgávan
og tað eru nógvar møguleikar
fyri viðari útbýgging av
hesum toli.

Nógvar skiparar eru samdir
um, at umleið trýðingin av
tíðini eitt trol er við botnin
fiskar tað ikki — av ymiskum
orsøkum. Og tá vit vita,
hvussu orkukrevjandi hesin
veiduháttur er, og hvussu
tungur raksturinn yvirhvørur
er tað sjálvandi av storum
týðningi, at vit kunnu fáa tól,
sum minka hetta spillpro-
cent.

Gera eisini tól sjálvir

Vit rendu okkum tíðliga í tað
vandamál, at tað var ikki tek-
nikkur utviklað til allar tær
uppgávur, vit fingust við at
loysa. Vit hava tí í fleiri
forum verið noyðdir til at
gera tekniskar loysnir sjálvir,
tvs. at utvikla, konstruera og
framleiða tól, sum ikki
fingust til keyps á marknað-
inum.

Vit eru komnir eftir, at tað
er ógvuliga umráðandi — um-
framt at programmera
eisini at kunna gera teknisk-

ar loysnir, og at hava eina
tekniska framleiðslu sjálvir,
og vit fara framfyrir at leggja
størri dent á henda tættin.

Møguleikarnir fyri utflut-
ningi eru goðir. Ahugin
uttanlands er stórir og vit
hava fingið fyrispurningar um
fleiri londum, m.a. úr USA,
heimlandi computerans.
Programmir okkara verða í
dag nýtt í Islandi, Grønlandi
og í Danmark. Í næstum er
ætlanin at vera við á Fiskari-
messuni í Aberdeen, og vóna
vit at fáa fotafesti har tá.

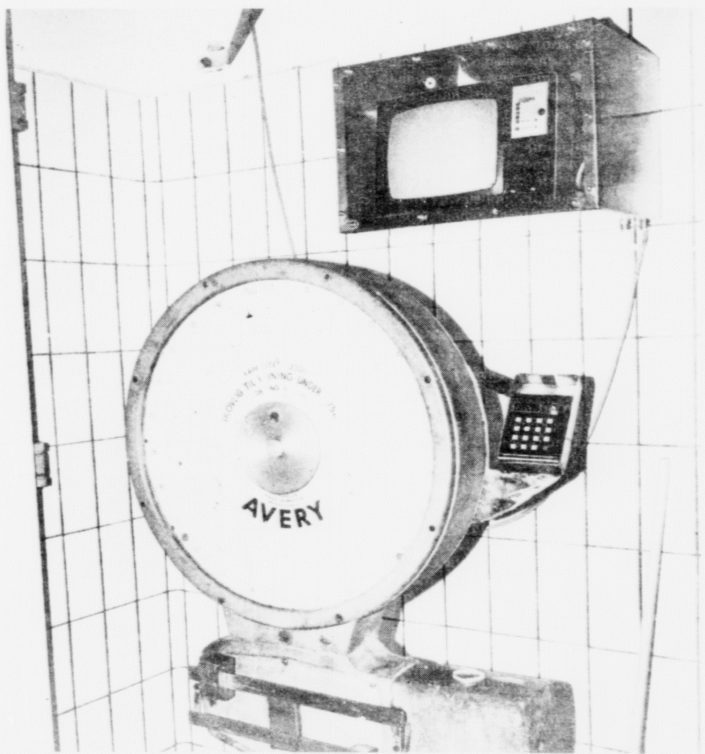
Hesin parturin av okkara

virkssemi er í síni byrjan nu.
Tað skal rættuliga nógvi fyri-
reikingararbeiði til fyri at
byggja upp ein utflutning á
hesum øki.

Vit kunnu ikki bert senda
«vørur» okkara avstað og
siga, at hetta er tað. Vit
mugu hava okkara umboðs-
menn og tryggja, at báði tek-
nisk og programmessig ser-
vica er tøk á staðnum. Í Dan-
mark hava vit stovnað
okkara egnu felag, og um-
framt tað hava vit ein um-
boðsmann á Bornholm og ein
uppi í Thisted.

Í Islandi er umboð okkara
ein framkominn elektronisk
fyrirtøka, ið frammanundan
samarbeiðir nógvi við ís-
lenska fiskiðnaðin. Vit
hava haft menn báði úr Ís-
landi og úr Danmark her í
okkum til at utbugva okkara
okkara systemum. Vit eru
komnir longst í Islandi, og vit
vænta okkum nógvi av hesi
sámvinnu.

Alt samanumtikið kunnu
vit taka undir við loysum,
ordí foroyksu vikunnar.
nu munar mest um mál,
araði og tru...

EDV nýtt í samband við vígan av fiskinum